

DOLENJSKE NOVICE

Izhajajo vsak petek; ako je ta dan praznik, pa dan poprej. — Cena jim je s poštnino vred za celo leto naprej 3 K.

Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3.50 K, za Ameriko pa 4.50 K.

Dopise sprejema uredništvo, naročnino in oznanila tiskarna J. Krajec nasl. v Novem mestu.

Veselo Alelujo!

Vesele praznike, srečno in prav veselo Alelujo si voščijo ljudje drug drugemu. Tudi „Dolenjske Novice“ žele vsem priskrbeti: Veselo Veliko noč! Ta pozdrav je tem bolj iskren, ker letos kot tednik tem večkrat prihajajo v Vaše hiše, cenjeni naročniki, in Vam tem več vedo povedati koristnega, potrebnega in lepega.

Svetovnopomemben je Velikonočni dan. Zgodovinsko-verodostojne priče nam jasno pričajo: Ta dan je Gospod vstal! Vstajenje — svetovno-znamenit dogodek — zato se vpliva tega dejstva, nihče ne more popolnoma otresti.

Vstajenje pa kliče tudi nam, da naj ustanemo, posnemamo Gospoda. Vstane naj posameznik k novemu dušnemu življenju, zapusti naj v tem življenja bujnem času dušno smrtno spanje, zapoje naj v ljubezni z Bogom svojim združen veselo: Aleluja!

Vstani naj posameznik, a vzdignejo naj se tudi narodi in posamezni kraji! Vstajenje Gospodovo je vsem klic k čilemu, novemu življenju! Tudi naša Dolenjska potrebna je v tem in onem oziru probude, potrebuje vzbujenja.

Verska zavest na Dolenjskem se naj še bolj okrepi. Tisto močno, tisto možato življenje, ki ga daje vera, naj zapolje po vseh Dolenjcih. Saj se ne sramuje Dolenjec svoje vere, a krepkega dejanskega izraza njegovega verskega prepričanja — tega mu je še bolj treba. Zato Dolenjci, velikonočni zvonovi slovesno oznanjujejo Gospodovo vstajenje — naj znani velikonočni Aleluja tudi v Vašem verskem življenju — kjer še ni vse dobro — naj znani prepoved in veselo vstajenje. V to vsem: Veselo Alelujo!

S krepko, močno versko zavestjo pa je združena vedno tista možatost in odločnost pri delovanju, ki jo nazivljamo kratko, zares značaj. In te moške značajnosti treba ravno v naših časih. Pred malo dnevi še smo se vsi bali kaj bo — bodo li velikonočni dnevi v žalosti vojske li v sreči miru. Razpodili so se oblaki, mir odmeva po monarhiji, mir brez prelivanja krvi in brez velikih škodonosnih posledic, ki bi jih imela vojska, čeprav bi se končala za nas z zmago. To je ena stvar. Drugo je naš notranje-političen položaj. Razmere in zmede v državnem zboru, položaj doma, odnos naše državne polovice do Ogrske, dalje za nas velevažno jugoslovansko vprašanje — vse to so stvari, ki zahtevajo tudi vsaj nekolikega umevanja vsakega v moderni državi živečega človeka. Prosti državljani smo, poklicani, da se kolikor-toliko vdeležujemo tudi političnega življenja, a to ni mogoče brez politične izobrazbe. Te treba Dolenjcem! Saj gre na bolje, hvala Bogu, a še vedno vlada v tej stvari tuintam velika nevednost. Odpomoči treba, poduka treba! Tudi k temu prepotrebemu prenovljenju na Dolenjskem: Vsem veselo Alelujo!

Poleg političske izobrazbe pa treba dolenjskemu kmetu še jasnega umevanja njegovih gospodarskih interesov. Dolenjci, časi se hitro izpremenijo; sami vidite, kaj se je izpremenilo v par desetletjih; na lastne oči gledate izpremenjene razmere v marsikaterem kraju. Gospodarsko zanemarjena je bila Dolenjska dosedaj, res je to, a bližnja prihodnost ji obeta zvezo z Dunajem in morjem, povzdignil se bo promet, poživila trgovina, nastanila gotovo v deželo večja industrija — in za vse to treba, da smo pripravljeni.

Da bi umevali vsi te nove razmere. Potem upajmo, da zasiže Dolenjski v gospodarskem oziru lepša doba. Da bi se torej lepa Dolenjska v gospodarskem oziru krepko razvijala — tudi s to željo v srcu voščimo vsem prav srečno in veselo Alelujo!

Gospodarstvo.

Zgodnja prasičja klaja.

Skoraj vsako leto nam zmanjkuje za prasiče potrebne krme. Tudi letos je že marsikomu zmanjkalo drobne in debelega krompirja, repe in korenja. Težko pričakujejo spomladi in prvega zelenja, da dobe zopet kaj za prasiče. V tej stiski nam vrlo dobro pomaga topinambura, ki daje prvo krmo v zgodnji spomladi. Gomolje topinambure se koplje, kakor hitro se zemlja spomladi zadosti osuši, tedaj že od srede marca naprej, in daje prav tečno in slastno krmo prasičem, čisto podobno krompirju. Čudno, da se naši gospodarji ne odločijo nasaditi tudi nekaj topinambure, ki je ena najhvaležnejših rastlin in je za naše prasičerejske razmere posebno važna. Topinambura je trpežna rastlina. Enkrat sejana trpi leta in leta, tako, da jo je sploh težko zatreti. Pri tem nam daje prav bogate pridelke. Če je na dve leti gnojimo, nam obrodi kakor krompir. Pri tem pa ne potrebuje nobenega posebnega dela. Glavna stvar je spomladno izkopavanje. Če jo še tako čisto izkoplješ iz zemlje, ostane še zmeraj toliko drobnega gomolja notri, da ti zopet čez in čez požene na novo. Ko dobro ozeleni in so rastline za dlan ali za malo ped velike, jih lahko izredčiš, sicer pa nimaš z njo celo leto nobenega dela. Topinambura se gosto zaraste in daje tudi precej nastilja, ki se poreže jeseni. Gomolje pa ostane čez zimo v zemlji, kjer se izvrstno ohrani, bolje kakor v kleti.

Za en mernik posetve je treba štiri mernike gomolja za seme. Naj bi gospodarji oziroma gospodinje, ki se bolj brigajo za prasiče, dobile saj nekaj semen in naj ga posade za letos na malem prostoru. Glavna stvar je, da pridejo sploh do semen. Za drugo leto si ga lahko sami pridelajo. Topinambura se sadi kakor krompir in daje v dobrih rokah tudi toliko gomolja.

Simodolsko pleme na Dolenjskem.

To goveje pleme se je v zadnjih desetletjih močno vpeljavalo v nekatere avstrijske dežele. Tudi na Kranjsko smo ga dobili. Zaslovelo je zaradi svoje lepote, zaradi svoje velikosti, hitre rasti, ješčnosti, mlečnosti, sposobnosti za delo in pitanje. Skoro vsak boljši posestnik ga je hotel imeti.

Izkušnje, ki smo jih napravili po Dolenjskem s tem plemenom, so ugodne. Vendar ti vspehi ne morejo biti merodajni za to, da se to pleme najprej vpeljuje. Pomisliti moramo namreč, da se je poskušalo to pleme le v hlevih nekaterih boljših posestnikov in da še v teh niso poskušnje dognane. V teh hlevih — kjer ni manjkalo ne krme, ne pijače, niti dobre strežbe — je pokazalo simodolsko pleme razne vrline, tako da ga želijo dotični posestniki še nadalje rediti. A že tam so se pokazale nekatere slabe strani, katerih ne smemo podcenjevati, zlasti v naših razmerah ne.

Na vsak način je to pleme res obilnejših in lepših životnih oblik kakor je domače ali murbodensko. Tudi je večje in sploh hitrejše rasti. Teleta po simodolcih so težja. Živali so tudi ješče bolj kakor druge. Dobre so tudi za mleko in za pitanje, oziroma za meso. Vse to je res. Ali res je tudi, da imajo te živali nekatere slabe strani, ki se kažejo že v hlevih večjih posestnikov in ki se utegnejo še bolj pokazati v hlevih malih posestnikov. Te slabe strani moramo uvaževati, ker so merodajne za naše živinorejske in gospodarske razmere.

Pri nas je danes za mnoge kraje reja volov bolj važna kakor reja molznih krav. Za te kraje je simodolsko pleme tem manj pripravno, čim manjša so kmetska posestva in čim slabša so pota, po katerih mora živina voziti. Simodolsko pleme je namreč v primeri z obilnostjo života bolj slabih nog, zlasti slabo razvitih parkelj, še najbolj na zadnjih nogah. Kdor ve, kako je to pleme nastalo in kako se izreja, se temu ne čudi. Obilna krma po eni in hlevska reja kakor tudi nezadostna raba za delo po drugi strani sta največ kriva, da je to pleme slabših parkelj. Taka živina ni za hribe, ne za slabe, kamnite poti kakor jih imamo pri nas. V drugo je resnica, da je to pleme sploh preveliko in pretežko za malega posestnika. Živina preveč porabi!

In to ni vsejedno za razmere malega posestnika! Res je živina ješča, ali poln koš pa le mora imeti, sicer ni nobenega vspeha pri njej. In naj reče kdo kar hoče, dejstvo je tudi, da je to pleme bolj mehko kakor je naše. Po naših krajih je treba bolj utrjene živine. Kdor pozna naše hleve, naše živinorejske in gospodarske razmere, mi bo rad pritrnil.

Čista reja simodolske živine iz navedenih vzrokov ne velja za naše kraje. Pa tudi z mešanjem krvi se ne moremo prav sprijazniti, ker ta živina že po svoji barvi ne sodi v naše kraje. Pri nas je živina siva ali pa pšenične barve. Naj se zaraditega ne meša s pisano živino, ampak naj se požlahtnuje z enakobarvano, da dosežemo čimpreje tisto enoličnost, ki je za prirejo plemene živine — in za tem ciljem moramo tudi mi stremiti — neobhodno potrebna.

Zadnji čas je, da se začnemo zavedati svojih živinorejskih ciljev in da začnemo vsi od kraja z enakimi plemenjaki vplivati na povzdigo domače živinoreje. -r-

Politični pregled.

Državna zbornica bo sklicana na dan 27. aprila; tako se poroča z Dunaja. V tem zasedanju predloži vlada parlamentu tudi predlogo o davku na špirit. Nadaljni red še ni določen, čeprav ga nekateri judovski listi že prerokujejo; gotovo je, da ga bo določila največja parlamentarna skupina, „Slovanska jednota“.

Srbija. Kaj bo sedaj v Srbiji? Bivši srbski ministrski predsednik Velimirović izjavlja glede vesti o odstopu srbske vladarske rodovine, da so poročila izmišljena, kakor tudi vsa poročila, da vre v armadi. — Srbski ministrski predsednik tudi dementira vest o razburjenju naroda proti dinastiji ter pravi, da bo sedaj Srbija na vseh poljih pričela mirno kulturno delo. Druge vesti pa trdijo nekoliko drugače. Tako se poroča, da se bo dinastiško vprašanje v Srbiji rešilo še tekom tega leta. Srbska vlada, da ima v rokah že spis, s katerim se odreka kralj Peter prestolu, sitnosti dela le še vprašanje apanaže. Angleška bi rada, da bi apanažo kralju Petru plačala Rusija, s katero je Peter bil že prej v sličnih zvezah. Baje kralj Peter že nakupuje neko posestvo na Rivieri. Da v Srbiji ni vse tako mirno, kakor pravijo nekatera poročila, kažejo druga poročila iz Belgrada. Belgrajske „Večernje Novosti“ poročajo, da srbska vlada dobiva grozilna pisma, v katerih se ji grozi z bombami. Anonimni odbor „proti oslavljenju Srbije“ zahteva od ministrov, da demisijonirajo, sicer bo proti njim uporabljena sila. Policija strogo pazi na palače ministrstev in na ministrska stanovanja. Vojni minister Živković se je baje izrazil, da je svojo misijo dovršil in da se radi tega umakne s svojega mesta. Pričakuje se demisija celokupnega ministrstva. Govori se tudi, da srbsko prestolnico premeste v Niš, ker je Belgrad izpostavljen Avstriji. Sploh je to prvi korak velikih izprememb v Srbiji. Onemogočena bo po premestitvi prestolnice kontrola o razmerah v Srbiji.

Kaj bo z konferenco? Po vseh poročilih konference velevlasti ne bo. Formelno bo najbrže Turčija predlagala velevlastim, naj se konferenca opusti. Vprašanje o aneksiji Bosne in Hercegovine je rešeno po sporazumu med Avstrijo in Turčijo. Evropa se bo morala le še izjaviti o vprašanju glede na proglasitev Bolgarije za kraljestvo.

Kako sodijo Francozi in Turki o rešitvi zadnje krize? „Eclair“ piše, da so dobro naloženi milijoni, ki jih je izdala Avstro-Ogrska za vojaške priprave ob balkanskem sporu. Avstro-Ogrska je pridobila ves teren, ki ga je izgubila l. 1866, obdrži Bosno in Hercegovino, in govori lahko na Balkanu z neomejeno avtoriteto. „Tanin“ pa piše, da je Aehrenthal vse izpeljal, kar je obljubil. Nemčija in Avstro-Ogrska tvorita blok v osrednji Evropi, ki lahko na levo in desno vse razbije.

Avstrija in Črnogora. Zastopniki velevlasti na Cetinju si prizadevajo pregovoriti črnogorsko vlado, da se tudi ona pridruži izjavi Srbije glede aneksije Bosne in Hercegovine, t. j. da tudi ona aneksijo prizna. V tem pogledu se vrše te dni med Avstrijo in Črnogoro pogajanja. Črnogora zahteva baje, da bi se moral odpraviti § 29. berolinske pogodbe in sicer popolnoma prav tako, kakor se je odpravil § 25. tičoč se Bosne in Hercegovine. Avstrija pa je baje za to, da se določbe § 29. spremene, nikakor pa ne popolnoma odpravijo. § 29. berolinske pogodbe se glasi: Bar in njegovo primorje anektira Črnogora pod temile pogoji: Okraj, ki leže od tega ozemlja, obsegajočega tudi Dulcinjo, tje do Bojane, se od (gori) določene meje najprej vrnejo Turčiji. Občina Spič, do severne meje teritorija, označenega v natančnem opisu mejne črte, se priklopi Dalmaciji. Črnogora bo uživala na Bojani popolno svobodno plovstvo. Ob tej reki se ne bo smelo graditi utrd, razun takih, ki bi utegnile biti potrebne za krajevno brambo Skadra, a tudi take le v največji daljavi 6 kilometrov od mesta. Črnogora ne sme imeti vojne mornarice niti vojne (mornariške) zastave. Pristanišče Bar in vse črnogorsko vodovje bo za vojne ladje vseh držav zaprto. Med jezerom (skadarskim) in med (morsko) obaljo nahajajoče se utrbe se morajo porušiti in se na tem ozemlju ne sme graditi novih trdnjav. Pristaniško in zdravstveno policijo (karantene) bo v Baru in ob črnogorski obali izvrševala Avstro-ogrška z lahkimi stražnimi ladjami. Črnogora sprejme pomorske zakone, veljavne v Dalmaciji. Na drugi strani se pa Avstro-ogrška zaveže, da bo ščitila črnogorsko trgovinsko zastavo po svojih konzulatih. Črnogora se mora z Avstro-ogrsko sporazumeti glede pravice, da napravi in vzdržuje preko novega črnogorskega ozemlja cesto in železnico. Zajamči se popolna svoboda prometu na teh dveh cestah.

Kaj bo z Bosno? Nekateri listi prinašajo iz dobro poučenih krogov sledečo vest o bodoči usodi Bosne: Ker se Av-

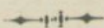
Ali ste že naročeni na „Dol. Novice“?

strijia noče postaviti v odkrito navzkrižje z Ogrsko, a mora vprašanje o Bosni vendar biti rešeno, se je sklenilo, da Bosno in Hercegovino razdele med Avstrijo in Ogrsko tako, da en del pripade Hrvatski, drugi del pa Dalmaciji. Za tako razdelitev da ne govore le državnopravni razlogi, marveč tudi narodni. Ta razdelitev bi se namreč imela izvršiti tako, da bi se preprečilo prevladovanje srbskega elementa v tako veliki pokrajini, kakor je Bosna-Hercegovina, marveč bi prišli Srbi v delih prideljenih Hrvatski in Dalmaciji nasproti hrvatski narodnosti povsod v znatno manjšino. V vojaškem oziru pa bi se vse te pokrajine zedinile pod enim poveljstvom, ki bi bilo v Zagrebu. Vsled tega bi prišel v Zagreb tudi en nadvojvoda, a eden najbrže tudi v Dalmacijo, in sicer menda v Dubrovnik.

Turčija. Turška zbornica je odobrila zapisnik o ententi z našo državo s 136 proti 46 glasovom, 18 poslancev se je vzdržalo glasovanja.

Razoroženje. Iz Berolina se poroča raznim listom, da avstroogrska vojna uprava toliko časa ne bo odpustila rezervistov, ki se nahajajo v Bosni in Hercegovini, dokler se ne razidejo srbske prostovoljne čete.

Bolgarija. Po praznikih pričakujejo korake ruske vlade glede neodvisnosti Bolgarije.

Zabavi in pouku.

Potopisne črtice.

(Konec.)

A Mehrerau pa moram videti od blizu. Hitela sva s spremjevalcem s hriba in predno je prilezel kazalec na uri okrog, sem pozvonil na samostanskih vratih in izjavil, da bi rad govoril s p. Kolumbanom. Lahko si misliš, kako se je gospod pater začudil, ko me je zagledal; kajti poznala sva se še iz Zatičine. Prijazni gospod je rad razkazal samostanske zanimivosti. Vodial me je po hodišču, ki je zidano v romanskem slogu in zelo okusno slikano. V krasni romanski cerkvi imajo pod menzami štirih malih oltarjev čvetero celih okostij svetnikov in sicer sv. Viktorja, sv. Benedikta, sv. Klemenca in sv. Konstantina. Zadnji ima napis, da je bil deček in rimski mučenec iz leta 206. po Kr. P. Kolumban me je peljal tudi v šolske prostore, v katerih se uči blizu 200 v zavodu stanujočih dijakov, katerih število se bo še pomnožilo, ko bodo polagoma dobili celo gimnazijo. Dijaki imajo v zavodu male celice za stanovanje, poseben prostor za privatno učenje in posebej zopet dvorano, v kateri se shajajo k razvedrilu. Tudi muzej imajo dijaki na razpolago. Ves samostan z vsemi pritklinami je v najlepšem redu. Kravji hlev je tudi tako praktičen, da vsaki kravi posebej v korito voda doteka; in sicer tako, da je nikdar ne zmanjka in tudi čez nobenkrat ne teče. A treba je iti dalje proti Inomostu, kamor me je povabil neki p. servit, s katerim sva bila v Kneippovem zdravilišču.

Glavno mesto Tirolske Inomost (Innsbruck) šteje okrog 30.000 prebivalcev in leži 570 m nad morjem. Okrog mesta se dvigajo visoki hribje, izmed katerih so najvišji Sollstein, Frauhitt, Speckkarsp... Zadnji je 2736 m visok. Srednja temperatura v Inomostu je 8-30° C in ker je Inomost v planinskem kraju, dohaja tja vsako leto mnogo letovičarjev. Najprej sem si hotel ogledati cerkev, zato me je peljal spremjevalec v dvorno cerkev, ki je v oskrbi oo. frančiškanov. Zidana je v romanskem slogu. Nekaj nenavadnega je to, da so v dotični cerkvi orglje visoko pod obokom, med prezbiterijem in ladjami. Sredi cerkve je krasen mavzolej cesarja Maksimilijana I. Ta cesar je l. 1492 ustanovil tudi novomeški kapitelj. Pri mavzoleju ob straneh srednje ladije je 24 stoječih, bronastih soh s kronami na glavah. Tudi spomenik tirolskega junaka Andreja Hoferja je v tisti cerkvi. Odtam se podam v novo, gotiško cerkev, na kraj, ki se imenuje Neustadt. Tista cerkev je najlepša izmed vseh v Inomostu. Pri-znati moram, da so inomostanske cerkve tako bogato okrašene, da so se mi zdele res nekaj posebnega in občudovanja vrednega. Popoldne sem šel na hrib Izel. Tam je postavljen spomenik And. Hoferju, okrog istega je pa mičen park, z orožnim muzejem. Tu se ti odpre krasen razgled na mesto in okolico. Zanimivo se mi je zdelo tudi pokopališče, ki je tako narejeno, da ima okrog in okrog ob zidu podstrešno hodišče, pod hodiščem pa družinska grobišča, v katera se vidi skoz omrežene line. V tistih grobiščih je zid z dolbinami, v katere polagajo krste z mrlič, kakor če-

belar panjove v čebelnjak in nato dolbino zazidajo; in tako se vidi skoz mreženo lino, koliko dolbin je še praznih in koliko zazidanih. — Ni mi bilo žal, da sem se ustavil v Inomostu. Videl sem dovolj zanimivosti, četudi se zdi tamošnjim prebivalcem, da ni tam nič posebnega. A zapustiti je treba Inomost.

Vozeč se proti domu sem zapazil še razne zanimivosti in videl še mnogo prirodne lepote. V Unterbergstefansbrücke sem videl hišo, v kateri je stanoval Andrej Hofer l. 1809, ko se je boril zoper Francoze. Tam je bil tudi vsled izdajstva vjet in nato v Mantovi ustreljen. Zanimivo je tudi, kako visoko leži tam železniška proga. Postaja Bren je 1370 m nad morjem. V bližini se nahajajo toplice z vodno temperaturo 23° C. Postaja Steinach leži 1041 m nad morjem. Odtam se vidi proti vzhodu krasno, kamenito gorovje. Hrib Dachspitze je 2837 m visok. Zadej za tistimi gorami se pa skriva hrib z imenom Habicht, ki je 3280 m nad morjem. V dolini, po kateri sem se vozil 20. septembra, so imeli takrat še oves na polju, po hribih je bilo pa že vsepolno snega. Kmalu naprej, v pustriški dolini, je pa svet toliko nižji in bolj odprt, da sem videl takrat že zrelo ajdo. Toliko je namreč topleji kraj. Ne traja dolgo, pa se železniška proga zopet dviga višje in višje, tako, da je postaja Bruneck že 835 — Toblach pa celo 1211 m nad morjem. Gora Dreischusterspitze, ki se vidi odtam, obstoji iz na vse strani štrlečega skalovja, da se malokje vidi taka prirodna krasota. Odtam naprej proti Koroški pa ni več tako zanimiva narava in ti je ne bom opisoval. Opomnim le to, da sem se peljal še čez Koroško in skozi predor pod Karavankami sem se pripehjal na Kranjsko. Tisti predor je tako dolg, da rabi vlak 10 do 12 minut, človek bi pa rabil več kot pol-drugo uro, predno bi jo primahal skozi od ene do druge strani. Potem sem se peljal še po gorenjski in dolenski železnici in tako srečno dospel domov.

Ko so me domači zagledali, so se začudili nad mojim ozdravljenjem rekoč: „Zelo si se spremenil. Kmalu bi v tebi ne spoznali več prejšnjega Pepeta.“ Jaz sem si pa mislil: Hvala Bogu, da ni bila zastoj moja pot v Wörishofen. Če bi pa ne bil ozdravel, bi tudi ti Jurče ne bil izvedel toliko zanimivega — in te črtice bi ne bile zagledale belega dne.

Judež.

Slika iz vaškega življenja.

V ozki, pusti dolinici, zaraščeni z leščevjem in drugim grmovjem, je stalo malo kmetsko poslopje. Rekali so „pri Judežu“. Hiša je pol zidana, pol lesena; zraven je majhen hlev, na strani ulnjak in z deskami pokrit kozolec. Vse to je dobil Judežev Janez po svojem očetu. Zročil mu je kmetijo na bolniški postelji v pričo dveh mož z naročilom: „Janez, glej da bodeš dobro gospodaril!“ Janez je pa veselo obljubljal: „Saj bom, oče, kar brez skrbi umrte.“ Oče pa le ni brez skrbi umrl. Težko je zapustil kmetijo, katero je on toliko zboljšal. Včasih so redili komaj kravico in par ovac, žita so pridelali komaj za dva meseca, a sedaj imajo vsega dovolj. Tudi kravica v hlevu ni več sama, ampak ji dela tovaršijo še druga — lepo rejena sivka.

To bi pa stari Judež še zapustil, le njegov sin Janez ga je skrbel. On je revež, da se Bog usmili. Sicer je bil časih zelo premeten, vendar se je pa poznalo, da mu manjka pameti. Delal ni nikdar mnogo, raje se je potikal okrog. Sosedje so trdili o njem, da mu manjka kolesca. Taisto je moral pritrditi vsak, kdor je slišal, kako je vriskal po očetovi smrti. „Vse je moje“, je pripovedoval veselo, „zdaj sem pa sam gospodar.“ „Vse je tvoje, Janez, zdaj se bodeš pa ženil,“ so se rogali sosedje. „Seveda se bodem oženil,“ je moško odgovarjal.

In res se je oženil. Stirideset let je imel na hrbtu, ko je stopal s svojo nevesto Plesovo Cilo pred altar. Starejši pripovedujejo, da je bil Janez ta dan izredno dobre volje. Že preje je pravil: „Kedar se bom oženil, bo vse veselo.“ In tako je tudi bilo. Povabil je na pojedino svoje sorodnike in prijatelje; še celo ondotnega župnika gospoda Blaža je povabil. Kako vesel je bil Janez, ko se je g. župnik odzval njegovemu povabilu. Storil je to iz prijaznosti, katero je kazal gospod do kmetskega stanu.

Komaj je ugledal Janez župnika, mu je hitel nasproti podajajoč mu roko. Govoril je vedno: „Da so le oni prišli, da so le prišli.“

„Prišel sem, ker me veseli vaša družba,“ je odgovarjal gospod Blaž.

Janez se je priklanjaj od veselja. Hitel je v sobo pripraviti prostor gospodu župniku.

„Pa da ste le vi prišli gospod župnik,“ je začel zopet Janez. „Zdaj naj pa rečejo ljudje, kar hočejo. Pravijo, da sem neumen, kaj ne gospod Blaž, da to ni res?“

„Seveda ni,“ odgovarja duhovni gospod, „vi ste pošten človek. Bog vas živi in vašo nevesto!“ Pri zadnjih besedah je dvignil gospod kozarec in napil na srečo poročenima.

Janez se je smejal na vsa usta. „Kaj ne gospod,“ je začel zopet, „kolika čast zame, ko zvedo, da ste me vi tako počastili.“ Hotel je še nekaj govoriti, a nevesta ga je dregnila s komolcem, naj bo tiho.

Kako se je potem pojedina končala, nam ustno izročilo ni ohranilo: le toliko vemo, da je župnik kmalu zapustil svate in veselega Janeza, voščeč vsim skupaj: lahko noč!

Judeža sta se sprva dobro razumela. Cilo je veselilo, ker ji je bil Janez tako dober. „Vse bo, kakor boš ti hotela,“ je obetal, „gospodari in delaj kakor ti drago. Cili so bile vseč take besede, vendar je na videz ugovarjala. „E, glej no, Janez,“ je rekla, „kako govoriš?“

„Nič me ne glej, Cila,“ se je odrezal Janez resno. „Tako bo, kakor boš ti hotela. Za delo jaz nisem — skrbí me izmučijo. Ah ta moja glava...“

Cila se je skrivaj muzala. Mislila je: saj si res prismojen, kakor so pravili. Nevolje koj s prva ni hotela pokazati. Bila je pridna gospodinja; imela je kakor pravi pregovor: „Roke za vsako delo.“ Pa tudi varčna in razumna je bila. Janez je imel s početka strah pred njo, ubogal jo je, kar mu je velela.

Tako je šlo nekaj let. Naposled se je pa Janez naveličal biti Cili pokoren. Jel se je pred ženo skrivati. Šel je v gozd, tam se vlegel navadno za grmovje, ker je ležal cel dan. Ko je proti večeru prišvedral domov, ga je Cila dobra oštela, a Janez se je malo zmenil za njene besede. „Saj sem rekel,“ ji je dejal, „da delaj kakor ti hočeš.“ „Delaj, delaj,“ je rohnela Cila, Janez pa jo je žalostno gledal.

Tako je šlo dalje in dalje. Judež ni hotel več ubogati; potepal se je okrog cele tedne, žena ga je zmerjala in tako je prišel prepír v hišo.

Cilo je jelo skrbeti. Za delo je bila sama, otroci so bili še majhni in skrbeti je morala za vsako stvar. Mnogo je premišljevala in tuhtala noč in dan. Videla je, da tako ne pojde dalje, kmetija gre rakovo pot. Janez je začel zapravljati. Pred tedni je prodal svinjo in skoraj ves denar je zapravil. To je Cilo ustrašilo, pa kmalu ji pride pametna misel. Vzela je Janezu še ostali denar ter ga zaprla v svojo skrinjo.

Janez je denar pogrešil. Boječe je prišel k ženi:

„Cila, kdo je brskal v moji omari.“ „Kaj pa je? no kar povej,“ ga je prašala Cila pogumno. „Denarja ni več, nekdo ga je vzela,“ jeclja boječe Janez. „Jaz sem ga vzela,“ je zarežala žena, „ti mrcina, boš vse zapravil!“

Kaj tacega Janez ni pričakoval. „Ti si ga vzela, ti, hm, toraj ti“ je mrmral. Več ni upal reči.

Odslej je hodil Janez otožen in potr. Delal ni več, z ženo ni govoril, le sosedom je tožil svojo žalost. Sosedje so zmajevali z glavami, videli so, da je Judež vedno bolj zmešan, da se je toraj bati, da popolnoma znori. Svetovali so ženi, naj mu vzame gospodarstvo. Cila se je naposled res odločila to storiti. Naprosila je iz okolice može; ti so pred sodiščem razložili razmere pri Judežu. Sodnija se je za stvar zavzela in Judežu dala varuha, ženi pa zročila gospodarstvo. Črez nekaj tednov je stalo zapisano črno na belem, potrjeno s sodnjiskim pečatom, da Janez ni več gospodar na Judeževini.

Ta novica je zadela Janeza kakor oster meč. Minila ga je vsa boječnost pred ženo, jel jo je sovražiti in zmerjati: „Debeluška, pritepenka!“ Pred sosedí je kričal: Meni si upajo vzeti gospodarstvo, ki mi ga je zročil rajni oče.“ Seveda ni vedel, da so sosedje tega krivi. Vso krivdo je morala nositi Cila. Pa tudi na sodnijo je bil Judež silno hud. „Zakaj so dovolili,“ se je jezil, „pa še vprašali me niso; jaz jim pokažem, kaj se pravi meni vzeti veljavo.“

Judež je sklenil iti zastran tega v sodnijo. Oblekel je nekega dne praznično obleko — nove irhaste hlače in pisan telovnik z velikimi, svetlimi gumbi; na glavo si je del kosmato polhovko, v roko pa vzel debelo gorjačo in odšel veselo mrmraje skozi vas. „Kam, pa, Janez,“ so klicali za njim sosedje. „V sodnijo,“ je odgovarjal, „danes poiščem pravice.“ Več ni povedal, tako se mu je mudilo.

(Dalje pride.)

Dopisi.

Iz Novega mesta. Piše se nam: Izobražujte se! Napredujte! Tako se dandanes govori in piše povsod. In to se godi popolnoma prav. Časi se izpreminjajo in mi z njimi. Kdor ne gre s časom, ga čas pusti na cesti ali ga pa potre. To velja brez izjeme vsacemu, velja tudi nam.

Zato menimo, da bi bilo dobro in koristno, če se združimo mi v svrhu lastnega izobraževanja, združimo v društvo. Sami čutite to potrebo po izobrazbi. Odkod pa prihaja, da se združite v tolikem številu, kadar ste povabljeni, recimo v rokodelski dom? Potreba Vas tja vleče! Dobro! Meščani, imejmo srčnost: Se li ne bi moglo osnovati izobraževalno meščansko društvo? Tu mislimo na srednji stan, na posestnike, obrtnike itd. Meščani, na noge! Pa kje prostor? Kje je to mogoče?

Mislím, da je ravno v Novem mestu lažje nego drugod. Tu imate že nekoliko polje pripravljeno. Veliko let deluje že v narodnem katoliškem in obrtnem smislu „Kat. društvo rokodelskih pomočnikov“, ki ima lastni dom brez velicnih dolgov. Se li ne bi mogli kako, Vi novomeščani temu društvu približati? Ne bi li mogli kako v njegoví hiši kak kotichek za svoje izobraževalno društvo dobiti! Poskusite! G. načelnik Vam gotovo ne bo nasproten, ako bo videl, da se dajo Vaše namere združiti z namenom „Kat. rokodelskega društva. Le poskusite! Razun tega ravno sedaj poskuša slavna vlada dobiti pomočkov, kako bi zboljšala stan rokodelskih učencev. Tudi v tej reči bi se morda dalo kaj doseči.

Združimo se torej v društvo, kjer se lahko pogovorimo in izobražujemo! V združenemu delu je moč in srečna naša bodočnost!

Iz novomeške okolice. — Kandidat sleparije, 16letni Andrej Juran, doma iz Čermošnjic, goljufici okoli s svojim spričevalom I. semestra, I. razreda kočevske gimnazije iz l. 1907./8. in nadleguje ljudi; pravijo, da posebno rad pride k duhovnom; nekega gospoda je upilil za 5 K, škoda jih je bilo. Pa kdo bi mu tudi ne dal, saj je videti tako nedolžen, tako mlo se drži; pripoveduje se, da pri gg. duhovnih silno pobožno reče: „Hvaljen bodi Jezus Kristus“, seveda po nemško. Tudi kaže neka pisma, češ, da je sprejet k Salezijancem, saj potreben bi bil, da bi ga tam ustrojili. Zanesljiv mož je pravil, da je ta pobič pisal tudi škofu in celo cesarju za podporo in da ljudje pravijo, da potem popiva in kvarta. Tako mlad, pa tako spriden! Baj je imel že pri sodišču opraviti. Ko bi vsaj enkrat prišel tudi k orožnikom prosit podpore, gotovo bi mu jo radi dali.

Vaš novičar pa ve še druge reči. Unidan je srečal ljudi, ki so nekega fanta peljali v bolnišnico, pozvedoval je, odkod in čegav in kaj mu je, in je zvedel, da je tam iz Prečne, da se piše Darovec in da si je roko zlomil, ko so sekali drva. Isti novičar je pa pozneje zvedel, da je tudi pri očetu tega Darovca nekdo zapoved „ne kradi“ prelomil. Neki tat mu je odnesel 218 K in lonec masti, menda si je mislil ob praznikih kaj priboljšati. Ker pa niso brihtni samo tatovi, ampak tudi drugi ljudje, je pa ta reč prišla pred sodišče. Nekaj denarja je baje že prišlo nazaj, in na semajen dan so pripovedovali ljudje, da ni bilo treba posebno daleč nositi; masti pa še ni. — Pri tej priliki je pa menda izsledilo novomeško sodišče, da so nekateri „pridni“ fantje, menda iz vasi Prečna, po noči v štali molili na prepovedane bukline — na karte so igrali, zato so imeli „dan“ na Veliki četrtek v Novem mestu, menda jim bodo roke umivali ali kaj. Ko bi se taki fantje mesto ponočnih družb poprijeli kakega dobrega društva, kaj bi imeli več veljave in pa ričeta bi ne bilo treba zobati. — Ko sem šel pa na cveten četrtek skozi Prečno, sem zvedel, da je pa neki drugi tat ravno ta dan pri jasnem, belem dnevu poleg zapovedi „ne kradi“ tudi zlomil pušico sv. Antona v cerkvi in za nameček še neko skrinjico pri misijonskem križu kaj spretno odprl, pa so dejali, da se je zelo opekkel, ker so ondotni gg. duhovni ravno malo preje še bolj lepo odprli; komaj, če je dobil tat za par pajkelcev tobaka. Nekateri ljudje so pravili, da je tisti dan neki tujec tam okoli Prečenskega cefidelna godrnjal, morda je bil to tat, pa se mu je zdelo premalo in je bil nevoljen, kajpada.

Iz Prečne. Na Hudem, podružnica Gor. Kamence, je umrla Ana Može, po domače Tumlovka, ki bi bila 28. maja letos izpolnila 90 let, lepa in redka starost, zlasti za žensko.

Toplice. (Drobne novice.) Te dni je došel deželni inženier Zajec, ogledat si nameravano delo znižanja klanca poleg vile „Berta“ nad gostilno župana Ivana Sitarja. Delo je potrebno, ker je po tem kratkem pa zelo strmem klančku velikrat od podturnske strani sem pridiral kak voz preko mosta v sredo vasi

in je bila nevarnost, da bo kdo povožen ali da vozovi ne trčijo skupaj. Tudi za topličarje bo ugodnejše, da jim ne bo treba po strmini sopihati proti gostilni Reiniger. —

Revizor g. Pelc s pomožnim uradnikom Šefom je pregledoval tukajšnji zadrugi. „Hranilnica in posojilnica“ je lani kupila štiri kmetijske stroje, vžlic temu izkazuje še čistega dobička blizu tisočaka. Letos je plačala kmetovalcem v olajšanje voznino od dveh vagonov umetnih gnojil. Tudi „konsumno društvo“ si počasi pa stalno pomaga na kvišku.

Dne 7. aprila smo čutili okoli pol 8. ure kratek, pa krepak potresni sunek. —

Lovran, 29. sušca. Dne 22. t. m. je objavil zakonik za Primorsko namestniško odredbo, da je za naprej to mestice ob jednem „zdravišče“ — Kurort. S tem se je izpolnila srčna želja tukajšnjim meščanom, ki so v novejšem času navezani na stranske obiskovalce. In kdo je osobito pripomogel k temu važnemu odluku? To je bil dunajski župan ekselencja dr. Lueger. Kakor znano, boleha on že več let na sladorni bolezni. Vsako zimo in spomlad prihaja v ta kraj. Začetkoma je bival v neki vili na južni strani mesta. Ko pa se je zgradil na severni strani veliki „hotel Lovrana“, biva redoma v tem, z vso modernostjo opremljenem penzionatu. Vsako leto se vrača dokaj okrepljen mej svoje ljube Dunajčane. Uprav danes je šel zopet na Dunaj, ker bo v sredo 31. marca volitev župana, kateri po trditvi raznih listov ne bo nihče drugi, nego zopet dr. Lueger. Saj že 12 let vodi občinsko upravo v največjo zadovoljnost krščanskih Dunajčanov. Samo židovski oprode nekoliko bevkajo; a dela in zavodi in podjetja v korist Dunaja, ki je v zadnjih letih postal svetovno mesto, jim odzamejo vso ost. Od l. 1848 skozi vso ustavno ero še ni noben župan sedel toliko časa na častnem sedežu cesarske prestolnice. Misleč človek bi se vprašal, kje je dobil toliko moči, da je izvršil taka dela, ki jih po pravici občuduje ves svet, če osobito pa mi Avstrijci. Vaš izvestitelj se narbrž ne moti, če reče: da v praktičnem krščanstvu. Sklepati sme to iz okoliščine, ki se mu je slučajno ponudila. Ob praznikih je v tukajšnji župni cerkvi ob poluenajstih služba Božja. Pred cerkvijo vidiš vselej avtomobil, ki ima grb dunajskega mesta. Iz njega gre dunajski župan v cerkev in ondi prisostvuje z drugimi verniki službi Božji — ki se tu poje v slovanskem jeziku — takozvani „ščavot“, sluša hrvatsko propoved, in po končanem opravi se zopet pelje v svoj hotel. Menda se ne motimo, da on kot Nemec s tem osramoti marsikaterega slovenskega naduteža, ki zahteva slovansko bogoslužje, a že obstoječega pa se noče udeleževati. — Ni čuda, da Lovranci dr. Luegerja visoko čislajo; kajti po njegovem uplivu je ta kraj zaslovel in se bo zdaj kot „zdravišče“ vedno bolj razvijal. So ptujci že sedaj, ki osobito v zdravstvenem obziru bolj hvalijo Lovran nego Opatijo. Od „zdraviščne komisije“, ki se zdaj v zmislu zakonite naredbe osnuje, bo odvisno, če bo kos svoji nalogi. Zdraviščna pristojbina 20 h na dan bo obtežila sicer vsako osebo, a pripomogla bo k zmir večjim ugodnostim. Ako bo tudi nebo milostno — posebno v zimskih mesecih, bo brezdvomno zaslovela še bolj „avstrijska Riviera“. — Pod pokroviteljstvom dr. Luegerja bila je v nedeljo 21. marca v „hotelu Lovrana“ glasbena akademija v korist „otroškega zdravišča“, ki se bo v Lovranu osnovalo za bolehe ali slabotne otroke. Vsi fjakarski in električni vozovi so bili prenapolnjeni. Ni čuda, da ni izostal uspeh. — Slovencem, kateri pridejo na odmor h kvarnerskim obalom, je svetovati, naj si izbere hrvatske hotele, kjer se jim postreže s pristnimi hrvatskimi vini in bolj z domačo kuhinjo, ki so pa tudi cenejši. Najdeš jih po hrvatskih napisih — žal da jih je od Voloska pa do Lovrana le malo naštetih, morda še toliko ne, kolikor imaš prstov na roki. Je pač tista slovanska zavednost, ki na prvo mesto postavi ptuji jezik — svojega pa na zadnje, če ga celo ne zataji!

Domače novice.

Sv. misijon v Novem mestu se je vršil od 28. marca do vštvešega 4. aprila. Vodili so ga, kakor je bilo že naznanjeno, č. gg. oo. jezuitje: p. Kunstelj, p. Pristov in p. Rakovec. Vsak dan so bile tri pridige, prva ob polu 6. uri zjutraj, druga popoldan ob 3. uri, tretja zvečer ob 7. uri. Stanovski govori so bili zvečer, za šolske otroke pa v ponedeljek popoldan ob 2., za žene v torek popoldan ob 3. Vsi govori so bili polnoštevilno obiskani, posebno razveseljivo je bilo videti obilo število moških pri posameznih govorih. Pri govoru za može je pa bila epistelska stran vsa polna moških. Vsak govor je prehitro minil, tako

zanimivo so znali č. misijonarji velike resnice podati našemu umu. Po govoru za može je rekel neki mož: Dve uri bi poslušal, pa bi še prehitro minulo. Posebno lepo je bilo v soboto zvečer: p. Kunstelj je govoril o ljubezni Gospodovi v Najsvetejšem zakramentu. Sv. Rešnje Telo je bilo med govorom izpostavljeno. Vseh oči so se ozirale sedaj na govornika, sedaj na Gospoda, o katerem je govoril in na skrivnost Njegove ljubezni. K sklepu je javno v imenu vseh prosil odpuščanja za vse naše žalitve. Mil. g. prošt in ostala duhovščina je klečala s prižganimi svečami pred Najsvetejšim, ljudstvo klečalo, srca vseh so govorila: „Odpušti! Gospod! Tebi bomo služili!“ A ljudstvo ni le poslušalo in iz navade hodilo k govorom, o — ne, novomeščani so sprejemali te resnice z pripravljenim srcem, pristopali so v veselo-velikem številu k mizi Gospodovi. V kapiteljski cerkvi je bilo obhajancev okrog 3200, v samostanski pa okrog 1500. Skupaj torej blizu 4700. To je veliko, za Novo mesto častno število. Sklep sv. misijona je bil v nedeljo, 4. aprila popoldan. Ob polu 3. uri je bila sklepna pridiga; naša sicer velika cerkev je postala ta dan premajhna; ljudstvo ni moglo več dobiti prostora v njej. P. Kunstelj omenja v sklepnih besedah še enkrat pomena sv. misijona, vspodbuja z njemu lastno krepko besedo k končni vstrajnosti v dobrem. Sklepno pa ljudstvo v cerkvi glasno in razločno ponovi krstno obljubo. Nato je mil. g. prošt veselja solznim očesom podelil papežev blagoslov; mogočna hvalnica „Te Deum“ in blagoslov z Najsvetejšim je zaključila za Novo mesto toli pomemben in važen sv. misijonski čas. Ako bi bilo lepo vreme, šli bi bili v slovesni procesiji z Najsvetejšim po mestu, ljudstvo se je iz srca veselilo na ta veličasten sklep, a huda burja in sneg sta preprečila to namero. Sedaj so odšli č. oo. misijonarji, a besede njihove ostanejo v naših srcih. Hvaležni smo meščani pred vsem mil. g. proštu, da nam je naklonil to veliko duhovno dobroto; naj mu bo Bog za ves njegov nesebičen trud najobilnejši plačnik! Hvaležni smo č. oo. misijonarjem. Toliko dela, a vse z veselim srcem, vse temeljito. Ozirali so se na naše razmere; vedeli, da velik del meščanov nima po dnevi časa priti k sv. izpovedi; čakali so v izpovednici že od polu 5. dalje; vedeli so, da ta in oni zvečer pred 7. uro ne more v cerkev, — izpovedovali so zadnje dni do 10. ure. Srčna jim hvala, in nebeško plačilo!

K umivanju nog v ljubljanski stolnici je šel letos na priporočilo mil. g. prošta 89. letni novomeški meščan, bivši črevljarski mojster Janez Jazbec. Pač redko! Meščani tega še ne pomnijo.

Vstajenje na Veliko soboto je ob 4. uri v frančiškanski cerkvi, v kapiteljski in mestno-župni cerkvi pa je ob 5. uri.

Procesija na Veliko soboto bo šla po navadni poti in v navadnem redu. Pri tej priliki se bo rabila tudi prvič krasna romanska monštranca, ki jo je mil. g. prošt dobil za tuk. bolnico.

Na tukajšnji gimnaziji so bile za dijake od dne 3. aprila do 6. aprila duhovne vaje; vodil jih je č. g. superior p. A. Žužek S. J.

Nemške postne pridige v tukajšnji kapiteljski cerkvi je imel ob polu 7. uri zvečer od dne 6. do 8. aprila č. g. p. Zenn-Ruffinen, S. J.

Za cesarice Elizabete bolnico je daroval č. g. profesor dr. Jos. Marinko 20 K.

V cesarice Elizabete bolnico v Novem mestu je bilo v mesecu marcu 1909 sprejetih 85 bolnic od prej jih je ostalo v zavodu 42, skupaj toraj 127 bolnic. Od teh je zapustilo bolnico 36 ozdravljenih, 6 zboljšanih, 4 neozdravljenih. Umrle so 2 bolnice in sicer 1 vsled zabuhlosti glasilke in 1 vsled srčne vodenice — skupaj 48 bolnic — koncem meseca jih je ostalo 79 v oskrbi. Oskrbovalnih dni se je nabralo v tem mesecu 1930, na 1 bolnico povprečno tedaj 15:19 dni. Iz predstojećih podatkov je razvidno, da bolnica nepričakovano hitro napreduje. Dobrotniki in dobrotnice iz mesta in okolice so poslale bolnici raznih jestvin, jabolk i. t. d., g. Gustav Murn lectar v Novem mestu za velikonočne potice 5 kg medu, za kar se jim izreka tem potom najtoplejša zahvala, s prošnjo, da tudi v bodoče ostanejo naklonjeni novoustanovljenemu zavodu, kateri se ima boriti z raznimi težkočami.

Za cesarice Elizabete bolnico v Novem mestu je preč. gosp. duh. svetnik J. Podboj na prošnjo mil. g. prošta nabral v topliški fari veliko množino sadja, jestvin i. t. d. in ta dar poslal zavodu za velikonočne praznike. Zavod si šteje v prijetno dolžnost, se blagemu dobrotniku najtopleje zahvaliti za njegov trud in mu želeči, da bi kmalu popolnoma okreval. Blag. g. Karolina Witschl, grajščakinja v Sreberničah je istotako darovala za praznike večjo množino jabolk, jestvin itd. in obljubila zavodu,

da mu zastoj vpošlje večjo množino smrek za nasade okoli bolnice. Za velikodušni dar se ji izreka najtoplejša zahvala; upajmo, da se bodo tudi drugi dobrotniki spomnili trpečih bolnic ter jim za praznike darovali kak priboljšek. —

Bolnica v Kandiji. 1. aprila ob 8. uri zvečer so pripeljali v bolnico posestnika K. s. Antona iz Ločne; ko je šel živino napajat, ga je bik napadel ter mu zlomil roko; ako bi mu ne prišel brat na pomoč, bi skoraj gotovo našel smrt, — sedaj je že na potu okrevanja. — Smolič Anton, hlapec v Dobrničah, je pomagal smreko na voz nakladati, kjer mu je spodrsnilo, ter si je nogo zlomil; pripeljali so ga v bolnico v Kandijo. — Zakrajšek Anton, hlapec, je peljal živino napajat; pri temu poslu ga je vol sunil v desno oko, kjer mu je ranil oko. Oko je skoraj vse izsteklo, nevarnost je, da tudi drugo oko izgubi. — Rupar Alojz je gnal žrebeta napajat, ali žrebe nehvaležno, ga je sunilo z nogo v obraz, kjer mu je težko poškodbo po obrazu povzročilo, pripeljali so ga v bolnico ob 2. uri ponoči; upanje je, da se mu kmalu zaceli rana.

Izvanredni občni zbor ženske podružnice sv. Cirila in Metoda za Rudolfovo in okolico vrši se v Rudolfovem v prostorih Narodne čitalnice dne 12. aprila 1909 ob 2. uri popoldan in naslednjim vsprejdom: 1.) Volitev odbora. 2.) Slučajnosti.

Odbor.

Zahvala in račun vsem tistim p. n. darovateljem doneskov potrebnih za omislitev štirih ptičjih krmilnic v Novem mestu, in za nabavo potrebnih ptičjih krmil; objavil sem podpisani v 1. številki letošnjih „Dolenjskih Novic“. Iz tedajšnjega računa rezultiral je primanjklaj 19 h. Ker mi je razun semena solnčnic, družih krmil zmanjkalo, poslal sem soprogo postreščka Kovača vnovič doneske nabirat, in ta mi je izročila K 32'55. Ta znesek sem porabil tako-le:

1. V pokritje primankljaja	K —19
2. Kovač-ovi za nabiranje doneskov	„ 2'—
3. G. S. Bergantu za krmila (ajdo, proso)	„ 12'14
4. G. Jermanu, tesarju za 15 ptičjih gnjezdilnih škrinjic	„ 10'50
5. Za žreblje in pribijanje škrinjic na drevje v drevo-redu pri pošti in trgu sv. Katarine	„ 1'30
6. Tesarju Jermanu za štiri zamaške krmilničnih lu-kenj v zemlji	„ 1'—
7. Delavcu Finku za spravo krmilnic	„ 1'—

Skupaj . . . . . K 28'13

Ako odbijem to svoto od vseh dohodkov K 32'55, ostane še K 4'42 in ta znesek je naložen v mestni hranilnici za prihodnjo zimo. Hvala lepa in se priporočam še zanaprej.

V NOvem MESTU, dne 6. aprila 1909. R. Dolenc.

Glavni nabor. V letu 1909 se bode vršil glavni nabor novincev za politični okraj Rudolfovo dne 14., 15., 17., 19., 20. aprila. Stavljenci bodo takole uvrščeni: dne 14. aprila vsi iz sodnega okraja Trebnje v naborni okraj Trebnje; dne 15. aprila vsi iz sodnega okraja Žužemberk v naborni okraj Žužemberk; dne 17. aprila vsi iz občine Šmihel-Stopiče in Brusnice v naborni okraj Rudolfovo; dne 19. aprila vsi iz občine Mirna peč, Št. Peter, Orehovica, Prečna in Bela cerkev v naborni okraj Rudolfovo; dne 20. aprila Toplice, Poljane, Čermošnice in Rudolfovo v naborni okraj Rudolfovo. Stavljenci bodo uvrščeni po občinah in v vsaki občini po stavni razredih in žrebnih številkah. Gospod župan mora za istost pripeljanih jamčiti. Stavljenci iz drugih okrajev, kateri so klicani k naboru v tem okraju, morajo priti z stavljenci iste občine v kateri bivajo. Nabor se prične v Trebnjem in v Žužemberku ob 10. uri dopoldne in v Rudolfovem ob 8. uri zjutraj. — Gospod župan mora točno v tem času stavljence privedi na naborni prostor in sicer zbrane, kjer se jih bode uvrstilo po žrebnih številkah in stavni razredih, da se bode mogel nabor hitro in redno vršiti. Sleherni stavljenec kakor tudi sorodniki njihovi moškega spola, kateri imajo priti v pregled pred naborno komisijo in bi bili tudi le nekoliko pijani, bi se na lici mesta kaznovali in tudi ne bodo komisijsko pregledani, temveč bi se jih pozneje na njihove stroške pred naknadno naborno komisijo v Ljubljano privedlo. Enako bi se postopalo tudi z istimi, kateri ne bi bili po celem životu čisto umiti. Potrjeni novinci ostanejo do prisege brezizjeme pod oblastnim nadzorstvom, vsled tega naj se opusti sleherna prošnja za izpust do prisege, ker bi bila brezuspešna, tudi gospod župan naj ne stavi take prošnje, za katerega koli potrjenega novinca. Dokazila za dosego morebitnega olajšala naj prinesejo stavljenci seboj, ako bi jih že ne bili prej vložili. Kdor bi svoji naborni dolžnosti ne zadostil ali pa sploh katero iz vojnih predpisov iz-

virajočo dolžnost opustil, kaznoval bi se ne glede na izgovor, da mu dotični zakon ni bil poznati. — Pozive za stavodolžne poslalo se bode pravočasno, ako bi za katerega slučajno poziv ne došel, naj se o tem takoj sem poroča. V Trebnjem se bode vršil nabor v hiši št. 22 pri Alojzu Pavlinu, v Žužemberku pa v šolskem poslopju v Rudolfovem pa v uradnem poslopju c. kr. okrajnega glavarstva. V nabornih prostorih mora vladati popoln mir in je govorjenje v istih le komisijskim članom in javnim organom dovoljeno. Nepoklicanim pa sleherno vtikanje v naborni posel je prepovedan.

Dolenjci! Slovenci!
sedaj je še čas, da si naročite
„Dolenjske Novice“!

Gospodarske drobtine.

— Na vinsko razstavo v Novem mestu, na kateri se ima s skrbno napravljenimi vini pokazati tudi napredek našega kletarstva, naj pošljejo svoja dobra vina tudi taki vinogradniki, ki nimajo vina na prodaj. Opozarjamo na to vse tiste vinogradnike, ki mislijo, da je vinska razstava namenjena edino le vinskemu semnju in da se mora razstavljeno vino prodajati. Res je poglavitni namen razstave prodaja vina, to je gotovo, ali dobro došla so tudi vina onih vinogradnikov, ki hočejo le pokazati kakovost svojih vinskih pridelkov.

— Vinska razstava v Novem mestu se odpre na Belo nedeljo dne 18. t. m. ob 11. dopoldne in traja istega dne do 6. zvečer. V ponedeljek 19. t. m. traja od 10. dopoldne do 6. zvečer. V soboto 17. t. m. deluje na razstavišču presojevalna komisija, ki je sestavljena iz treh skupin, posebej za cvičke (rudeče vino), za belo vino in za belokranjska vina. Za premovanje je pričakovati nekaj državnih daril, razentega je določenih več družbenih in podružničnih daril.

— Vinski kupci in vinski semenj v Novem mestu. Poglavitni namen razstave je vinska kupčija. Zato vabimo vinske kupce, vinske trgovce in gostilničarje, da se mnogoštevilno udeležijo razstave in da pokupijo dosti vina. Dolenjski gostilničarji naj točijo domača vina, potem ne bo treba odpirati vinotočev po deželi! Sploh bi moralo obveljati načelo, da se v vinskih krajih točijo domača vina.

— K vinski pokušnji na Dunaju, ki bo 15. in 16. aprila, bode poslala svoja čistovrstna vina lanskega pridelka kmetijska šola na Grmu. Lansko leto so bila vina kmetijske šole pri tej pokušnji pohvaljena.

— Letošnja pomlad in kmetijsko delo. Vsled skrajno neugodnega vremena, ki ga imamo letos, bodo vsa dela zaostala. Spomladno delo se je že itak pozno pričelo, sedaj pa še to sneženo, mokro in mrazno vreme. Na polju ni mogoče delati. V aprilu smo, pa še ni sejana domača detelja. Tudi po vinogradih zastaja delo.

— Napake pri setvi trav in deteljišč za travnike. Če treba kak prostor obsejati s travo in deteljo, da se napravi travnik, potem so naši gospodarji hitro na čistem. Nekaj vzamejo semena domače detelje, nekaj pa travnega semena, kakeršno se dobi v prodajalni in kakoršno je že. Navadno se vzamete dve k večjem tri vrste trav. Da iz take setve ne moremo dobiti dobre travniške ruše, je več kot jasno. Detelja nam že po drugem letu izgine, tako da ostane sama trava. Trava sama pa daje redko rušo in slabo košnjo. Če hočemo dobiti dobre košnje, skrbeti je za to, da se seje tudi večletna detelja in da se sejejo razne trave, nizke in visoke. Nizko rastoče trave zgostijo rušo, ker se bolj obrastejo, visoke trave pa pomnože košnje s svojimi visoko rastočimi bilkami. Poleg domače detelje naj se seje tudi nokota, v vlažnih legah in na težkih tleh tudi nekaj švedske detelje. Izmed trav je pa sejati pasjo travo, francosko pahovko, mačji rep, travniško bilnico, zlati oves, travniško latovka, pasji rep in rudečo bilnico. Za 1 oralo je treba poprek 30 kg semena in sicer 3 kg deteljnega in 27 kg travnega semena. Katere trave je sejati in v koliki množini, to se ravna po lastnostih zemlje in lege.

* Koliko velja sempir za setev? Marsikdo misli, da je sempir (seneni drobir) ravno tako dober za napravo travnika kakor travno seme, ki se kupi v prodajalni. Nekaj deteljnega semena se pomeša med sempir in zmes za posetev travnika je gotova. To pa ni res! Sempir ne daje take ruše, kakor je na travniku, s katerega je sempir. In zakaj ne? Zato, ker je v sempirju prav malo travnega semena in še tisto le od nekaterih vrst in sicer tistih, ki so slučajno takrat dozorela in ostala na latju, ko smo seno domu vozili. Veliko semena je prej odpadlo na travniku, marsikatero pa sploh ni prišlo do tega, da bi zorilo. Sempir obstoji poglavito iz mrvic (zdrobljenega perjica). Razen tega se nahaja notri dosti plevelnega semena in sicer toliko več, kolikor bolj plevelnat je travnik. Zato pa ni jemati sempir za napravo novih travnikov. Sempir naj se raztrosi sedaj spomladi po kakih mejah in po starini.

Raznoterosti.

* Trije kandidatje za 60 volilcev. White Plains, N. Y. je najmanjša vas v državi New York, toda kljub temu se tukaj vrše skrajno fanatični politični boji. V vasi je le 60 volilcev, toda ti so imenovali za svoje javne urade kandidate treh različnih strank, katere se sedaj med seboj prepirajo in jedna drugi očitajo, da ni opravičena postaviti kandidata. Sodišče je pa sedaj razsodilo, da se mora glasovati za vse tri kandidate. Večina vasčanov pa želi, da bi vlada vas kot tako razpustila in jo spremenila v farme, kajti prispevki in lokalni davki so preveliki.

Smešnice.

(Vsakdanje.) Gospa: „Kaj vendar misliš, Kati, da si že zopet dragocen kozarec ubila? Ti mi napravljáš več škode, kakor zaslužiš! Kaj naj storim?“ — Služkinja: „Gospa, več plače mi dajte!“

(Potrdilo.) Prijateljica prijateljici: „Kaj, Ela, ti ne verjameš, da imam svoje lase? Počakaj malo. Pokažem ti takoj plačan račun za nje.“

(Na sprehodu.) Gospa: „Poglej kam si se vsedel! Vstani vendar, kaj ne veš, da olepševalno društvo v spomladi klopi na novo pobarva?“ — Gospod: „Čemu zdaj vstati, ko je že itak prepozno?“

(Hitra pomoč.) A.: „Prosim, prestraši me, se mi kolče!“ — B.: „Posodi mi 500 kron!“ — A.: „Hvala lepa!“

(Časovno.) Inzerat: „Pestunja želi takoj vstopiti v službo pri družini brez otrok.“

Darovi za dijaško kuhinjo v Novem mestu.

„Za pirhe“ iz sv. Križa pri Litiji nabral preč. g. Karol Miklavčič, župnik v pokoju 30 K. Darovali so v kronah: Neimenovan 10; Franc Marolt 5; Fr. Miklavčič 4; Z. Miklavčič 2; K. Miklavčič 2; Marija Zidar 2; Marija Mlakar 1 K; Alojzija Miklavčič 1; Ana R. 1; Franca Kirn 1; Neimenovana 1. Drugi dobrotniki: Vlč. g. J. Kramar, kaplan 20 K; vlč. g. duh. svetnik Jan. Podboj 10 K; vlč. gosp. Fr. Prhne 5 K; gđe. F. Bobič 3 K. Dobrotniki iz mesta in Kandi je za mesec 46 K — Najpristranejšje zahvaljujem vse blage dobrotnike želeč jim prav vesele velikonočne praznike. Posebno zahvalo pa izrekam preč. g. K. Miklavčiču, ki se je tako požrtvovalno potrudil za naše fante. Živel! posnemalci! Sedaj se bo krompir sadil. Temu ali onemu ga bo kaj preostajalo. Naj se spomni naše dijaške kuhinje.

Dr. Jos. Marinko.

Sejmi na Dolenjskem v mesecu aprilu.

V Kandi pri Novem mestu v četrtek 15.; v Št. Jerneju in v Dobrniču 13.; v Črnomlju 13.; v Št. Vidu pri Zatični 14.; v Škocjanu 15.; v Trebelnem in Zagradcu 17.; v Ribnici in v Podbukovju pri Krki 19.; v Metliki 20.; v Žužemberku in Leskovcu 24.; v Semiču 26.

Slavna županstva na Dolenjskem vljudo prosimo za natančne podatke sejmov v svojih občinah za celo leto 1909. Le zanesljiva poročila sejmov služijo obči koristi.

Tržne cene v Novem mestu.

Imenovanje	Hektl. po		Imenovanje	Hektl. po	
	K	h		K	h
Šenica	20	16	Leča	10	40
Rž	14	96	Bob	9	76
Koruza	13	—	Ajda	12	36
Oves	9	76	Proso	11	71
Ječmen	12	36	Soršca	15	60
Krompir (mernik)	1	60	Lan	—	—
Fižol	11	71	Jajca po 8 za 40 vinarjev.		
Grah	11	71			

Tujci v Novem mestu.

Hotel Koklič: Šubic J., Furlan dr. J., Sark E., Pöschl A., Armič M., pl. Merich, Moskovits F. iz Ljubljane; Blaha H., Strecker H. dr. iz Dunaja; Blühweis A. Kren I. iz Gradca; Oberrauch pl. Neumarkt H. iz Inomosta; Grill P. iz New-Yorka; Penca F. iz Mokronoga; Kohn L. iz Linca; Tavčar E. iz Št. Jerneja; Tavčar J. iz Krškega; Malešič J., gospa Fux, gospa Konda iz Metlike; Gorup J., Blodig dr., inž. Kutschera iz Trsta; Keršič P. iz Podbrezja; Udina M. iz Reke; Lozar S. iz Črnomlja; Miklič M. iz Trebenj; Šubak O. iz Iglave.

Hotel pri Pošti: Hribar A. iz Mokronoga; Bernot V., Škrl M. iz Ljubljane; Čučkovič St., Čuk V., Kastrič I. iz Ribnice; Mulej L. iz Radovljice; Srpan J., Gradiša A. iz Vel. Lašče; Zupančič F. iz Trebenj; Bavdek M. iz Leskovca; Robasch A. iz Tržica; Kristan A. iz Št. Vida; Zupančič J. iz Zatične.

Jakše: Brunčič A. iz Ljubljane; Komlanec A. iz Buče; Lebevec A., Kocmur J. iz Studenca; Perko A. iz Krke; Štibl A. iz Semiča.

Loterijske številke.

GRADEC, 3. aprila 68 44 32 14 35

Vsem znanim velečastitim gospodom duhovnom, svojim dragim sorodnikom prijateljem in znancom:

vesele, milostipolne velikonočne praznike!

Urban Horvat z rodbino.

Dr. Ed. Volčič v Novem mestu, Kranjsko

je uredil ter dobivajo se pri J. Krajec nasl. in Urb. Horvatu v Novem mestu: 1. Civilnopravni zakonik (IV. zvezek Pravnikove zbirke) z obširnimi slovenskimi in hrvatskimi stvarnim kazalom, obsegajoči XII. in 909 strani. 1906. V platno vezana knjiga 8 K. — 2. Odvetniška tarifa; določila o rabi hrvatskega in slovenskega jezika pred sodišči; sodne pristojbine, s stvarnim kazalom. (20 tabel.) 1906. Broširano 1 K 80 h. — 3. Zakoni o javnih knjigah, zemljiških itd. (V. zvezek Pravnikove zbirke) z vsemi predpisi, ki so z njimi v zvezi, s stvarnim kazalom v hrvatskem in slovenskem jeziku, z vzorci knjižnih prošenj in vpisov. 1908. Knjiga v 2 delih, skup 618 strani. Mehko vezana knjiga 5 K 60 h, popolno v platno vezana 6 K. — 4. Vzgledi predlogov, sklepov in vpisov za zemljiško knjigo; dotična kolkovina in vpisnina. Broširano 1 K. — 5. Kolkovina in vpisnina pri zemljiški knjigi. Tabela na močnem papirju, stenski obesek 60 h.

Dalje od „Poljudne pravne knjižnice“, ki jo izdaja društvo „Pravnik“:

Zvezek I. Zakon o dovoljevanju poti za silo, s pojasnili in vzorcem prošnje. 1907. Mehko vezano 40 h. — Zvezek II. in III. Predpisi o železniških in rudniških knjigah. 1908. Cena mehko vezani knjižici 80 h. — Zvezek IV. in V. Pristojbinske olajšave ob konverziji terjatev. 1908. Knjiga potrebna posebno posojilnicam in denarnim zavodom sploh. Mehko vezana knjiga 80 h. — Zvezek VI.—X. Predpisi o razdelbi in uredbi ter o zloži zemljišč. 1908. Mehko vezano 2 K. — Zvezek X. in XII. Predpisi o poljski okvari. 1908. Mehko vezano 80 h. — Ako ni dogovorjeno drugače, se pošiljajo knjige s pošto proti poštnemu povzetju, tako, da se k navedenim cenam priračunajo le resnični in poštni izdatki; pri naročilih do 2 K je najceneje, ako se pošlje naprej kupnina in 10 h poštnine v gotovini ali poštnih znamkah.

Načelstvo splošne obrtne zadruga

za sodni okraj Rudolfovo naznanja, da občni zbor 4. aprila ni bil sklepčen zaradi premajhne udeležbe članov, toraj se vrši zopet

dne 18. aprila

z istim vspešnim in ravno tamkaj ob 2. uri popoldan, kakor se že glasi v razposlanih vabilih. (84-2-1)

K obilni udeležbi se uljudno vabi.

Na prodaj je

mlin

z novim poslopjem in z vso mlinsko in hišno potrebščino, dva vinograda in njiva.

Več se izve pri (79-2-1)

Anton Gornik v Žapuzah, pošta Št. Jernej (Dolenjsko).

RAZGLAS.

Občni zbor

okrajne bolniške blagajne za
- politični okraj Rudolfovo -

se bode vršil

v nedeljo, dne 18. aprila 1909 ob 10. uri dopoldan v blagajniških prostorih v Rudolfovem.

K temu shodu so vabljeni in imajo pravico samo 26. marca 1906 izvoljeni delegati, kateri se imajo z izkaznicami legitimirati.

DNEVNI RED:

- 1.) Poročilo g. načelnika o blagajniškem delovanju v pretekli upravní dobi.
- 2.) Poročilo blagajnika o računskem zaključku.
- 3.) Poročilo zastopnikov nadzorovalnega odseka in rzsodišča.
- 4.) Dopolnilna volitev jednega člana v načelnístvo.
- 5.) Volitev nadzorovalnega odseka.
- 6.) volitev rzsodišča.
- 7.) Razni predlogi.

Ako bi občni zbor po pravilih ne bil ob 10. uri sklepčen, vrši se eno uro pozneje pri vsakem številu delegatov.

Okrajna bolniška blagajna v Rudolfovem,

dne 5. aprila 1909.

(E0)

Josip Bergmann, načelnik.

Mlin

dober, lep, se da v najem ali proda z vsem gospodarskim poslopjem, njivam, travnikam, hostam z debelimi hrasti, smrekam, brezami.

V jeseni se bo tam gradila železnica.

Več pove F. Skušek, trgovec, Metlika.

(70-3-3)

Hiša na prodaj

(81-2-1)

v Kandiji pri Novem mestu blizu bolnišnice št. 74. Hiša obstoji iz dveh sob v pritličju in v drugem nastropju ena soba. Hiša je pripravna za vsako **dve njivi** na prodaj skupno ali obrt. — Zraven so še vsaka posebej ter šupa in svinjak zaradi preselitve v Ameriko. Kdor hoče to kupiti naj se zglaší do koncem aprila pri Franc Sekula, Kandija št. 74.

Pivovarna Mengeš

Julij Stare

ustanovljena leta 1818

priporoča svojo dvojno marčno, marčno in bavarsko pivo v sodčkih in steklenicah.

Zaloga pive v Rudolfovem

(83-5-1)

v hiši g. Perko, tikoma kolodvora.

== Svoji k svojim! ==

Popolnoma varno naložen denar

Hranilnica in posojilnica za Kandijo in okolico

reg. zadruga z neomejeno zavezo (69-0-3)

v lastnem domu v Kandiji

sprejema hranilne vloge od vsacega, če je njen ud ali ne, ter obre- **4**¹/₂ ⁰/₀ na leto brez odbitka rentnega davka, stuje po **2**⁰/₀ katerega sama iz svojega plačuje.

Razpis tajniške službe.

Pri podpisanemu županstvu se razpisuje služba tajnika z letno plačo 700 K in prostim stanovanjem.

Prednost imajo marljivi in trezni prosilci.

Ponudbe se sprejemajo do 15. aprila t. l.

Nastop službe 1. majnika t. l.

Županstvo v Št. Jerneju (Dolenjsko),

dne 2. aprila 1909.

(77)

Franc Novoselc, župan.

Oklic.

Z sklepom c. kr. okrajnega sodišča v Rudolfovem z dne 6. aprila 1909 Nc I 64/9/3 dovoljena prostovoljna dražba zemljišča gospe Antonije pl. Fichtenau vl. št. 128 k. o. Gotnavas vršila se bode nadrobno

14. in oziroma tudi 15. aprila 1909

od 9. do 13. ure dopoldne in od 3. do 6. ure popoldne na licu mesta dotičnih zemljišč.

To se naznanja s pristavkom, da so dražbeni pogoji pri podpisanemu na vpogled.

(82)

Dr. Albin Poznik, c. kr. notar, sodni poverjenik.

(52-15-6)

Zanesljivi, v stroki zvedeni zastopniki se iščejo.

ESENCE

fine kakovosti za takojšnje izvrstno izdelovanje vsakor-
šnih opojnih pijač, finih nar-
miznih likerjev in specialitet
imam vedno v zalogi. — Poleg tega se dobi
pri **80%** **kisova kislina**,
kemično čista, za izdelovanje najčistejšega ki-
s. Navodila in lepake pošljem brezplačno z vsako
pošiljateljico. Ceniki brezplačno in pošt. prosto.

Carl Phillip Pollak, Essenzenfabrik
PRAG, Mariengasse 18.

Pozor! Slovensko podjetje! Pozor!

Slavnemu občinstvu se priporoča dné 11. febr. 1909
na novo otvorjena velika manufakturna trgovina

FRANC SOÚVAN sin

v stari Souvanovi hiši na Mestnem
trgu št. 22 v Ljubljani.

(50-43-6)